

KESAN KEPADATAN PERSEKITARAN KONSTRUKTIF DALAM PROSES URBANISASI MENERUSI PENDEKATAN BRICOLAGE

ELIAS YAMANI BIN ISMAIL

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2022

**KESAN KEPADATAN PERSEKITARAN KONSTRUKTIF DALAM PROSES
URBANISASI MENERUSI PENDEKATAN BRICOLAGE**

ELIAS YAMANI BIN ISMAIL

**TESIS DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT
UNTUK MEMPEROLEH IJAZAH DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI SENI, KOMPUTERAN DAN INDUSTRI KREATIF
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS**

2022

Sila tanda (✓)
Kertas Projek
Sarjana Penyelidikan
Sarjana Penyelidikan dan Kerja Kursus
Doktor Falsafah

✓

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Perakuan ini telah dibuat pada¹¹ (hari bulan)^{Oktober} (bulan) 20²².....

i. Perakuan pelajar :

Saya, ELIAS YAMANI BIN ISMAIL, P20171001313, FSKIK (SILA NYATAKAN NAMA PELAJAR, NO. MATRIK DAN FAKULTI) dengan ini mengaku bahawa disertasi/tesis yang bertajuk KESAN KEPADATAN PERSEKITARAN KONSTRUKTIF DALAM PROSES URBANISASI MENERUSI PENDEKATAN BRICOLAGE

adalah hasil kerja saya sendiri. Saya tidak memplagiat dan apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dinyatakan dengan se jelasnya dan secukupnya

Tandatangan pelajar

ii. Perakuan Penyelia:

Saya, PROF. MADYA DR. MOHD ZAHURI KHAIRANI (NAMA PENYELIA) dengan ini mengesahkan bahawa hasil kerja pelajar yang bertajuk KESAN KEPADATAN PERSEKITARAN KONSTRUKTIF DALAM PROSES URBANISASI MENERUSI PENDEKATAN BRICOLAGE

(TAJUK) dihasilkan oleh pelajar seperti nama di atas, dan telah diserahkan kepada Institut Pengajian Siswazah bagi memenuhi sebahagian/sepenuhnya syarat untuk memperoleh Ijazah IJAZAH DOKTOR FALSAFAH (STUDIO SENI HALUS) (SLA NYATAKAN NAMA IJAZAH).

11 OKTOBER 2022

Tarikh

ASSC. PROF. DR. MOHD ZAHURI BIN KHAIRANI
Associate Professor
Art & Design Department
Faculty of Art, Computing & Creative Industry
Universiti Pendidikan Sultan Idris
35900 Tanjung Malim, Perak.

Tandatangan Penyelia

**INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH /
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES**

**BORANG PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS/DISERTASI/LAPORAN KERTAS PROJEK
DECLARATION OF THESIS/DISSERTATION/PROJECT PAPER FORM**

Tajuk / Title: KESAN KEPADATAN PERSEKITARAN KONSTRUKTIF DALAM
PROSES URBANISASI MENERUSI PENDEKATAN BRICOLAGE

No. Matrik / *Matric's No.*: P20171001313

Saya / I: ELIAS YAMANI BIN ISMAIL

(Nama pelajar / *Student's Name*)

mengaku membenarkan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek (Kedoktoran/Sarjana)* ini disimpan di Universiti Pendidikan Sultan Idris (Perpustakaan Tuanku Bainun) dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

acknowledged that Universiti Pendidikan Sultan Idris (Tuanku Bainun Library) reserves the right as follows:-

1. Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek ini adalah hak milik UPSI.
The thesis is the property of Universiti Pendidikan Sultan Idris
2. Perpustakaan Tuanku Bainun dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan dan penyelidikan.
Tuanku Bainun Library has the right to make copies for the purpose of reference and research.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan Tesis/Disertasi ini sebagai bahan pertukaran antara Institusi Pengajian Tinggi.
The Library has the right to make copies of the thesis for academic exchange.
4. Sila tandakan (☒) bagi pilihan kategori di bawah / *Please tick (☒) for category below:-*

☐

SULIT/CONFIDENTIAL

Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub dalam Akta Rahsia Rasmi 1972. / *Contains confidential information under the Official Secret Act 1972*

☐

TERHAD/RESTRICTED

Mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan ini dijalankan. / *Contains restricted information as specified by the organization where research was done.*

☒

TIDAK TERHAD / OPEN ACCESS

ASSC. PROF. DR. MOHD ZAHURI BIN KHAIRANI
Associate Professor
Art & Design Department
Faculty of Art, Computing & Creative Industry
Universiti Pendidikan Sultan Idris
35900 Tanjong Malim, Perak.

(Tandatangan Pelajar/ Signature)

(Tandatangan Penyelia / *Signature of Supervisor*)
& (Nama & Cop Rasmi / *Name & Official Stamp*)

Tarikh: 11 OKTOBER 2022

Catatan: Jika Tesis/Disertasi ini **SULIT @ TERHAD**, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai **SULIT** dan **TERHAD**.

Notes: If the thesis is CONFIDENTIAL or RESTRICTED, please attach with the letter from the organization with period and reasons for confidentiality or restriction.

PENGHARGAAN

Alhamulillah syukur ke hadrat Illahi, penulisan tesis ini dapat disempurnakan dengan keizininannya. Semoga segala maklumat dan proses yang telah didokumentasikan dapat dikongsikan serta dimanfaatkan oleh semua pihak. Khasnya kepada perkongsian dan perkembangan ilmu dalam bidang seni rupa.

Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Prof. Madya Dr. Mohd. Zahuri Khairani selaku penyelia yang membantu dalam penyelidikan ini. Di atas perkongsian ilmu, tunjuk ajar dan dorongan beliau sepanjang penghasilan karya kajian dan penulisan tesis ini. Terima kasih kepada saudara Gonçalo Faro, Dr. Emelia Ong, En. Rolf Stehle dan En. Abdul Aziz yang membantu menjayakan dan memberikan sokongan dalam menjayakan siri pameran kajian ini. Penghargaan turut diberikan kepada individu yang terlibat secara langsung dan tidak langsung yang membantu, memberikan pandangan, inspirasi, nasihat dan motivasi dalam perjalanan menempuhi cabaran menyiapkan kajian ini.

Akhir sekali saya ingin dedikasikan penulisan tesis ini kepada kedua ibubapa yang telah pergi. Ucapan setinggi penghargaan saya ucapkan di atas pengorbanan dan jasa mereka yang tidak dapat saya balas. Ibubapa saya yang sentiasa memberikan sokongan serta dorongan dalam meneruskan dalam pengajian serta peglibatan bidang seni rupa. Semoga roh kedua mereka dicucuri rahmat dan segala amalan ibubapa saya diberkati Allah SWT. Amin.

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk mengetengahkan isu kepadatan yang wujud hasil daripada proses urbanisasi dengan pendekatan 'bricolage' yang diterjemahkan melalui sebuah badan kerja berbentuk seni visual. Matlamat kajian ini adalah merungkai potensi bahan bukan konvensional yang terdiri daripada bahan buangan seperti bahan industri dan domestik yang wujud di persekitaran Kuala Lumpur dan Lembah Klang. Pembinaan siri karya yang dikenali sebagai 'Siri Projek' dalam kajian ini ialah rakaman refleksi lokaliti dan pemaknaan kesan sebenar aspek kepadatan. Penyelidikan ini menggunakan pendekatan kajian studio melalui kaedah ekstraksi unsur di persekitaran bandar. Kaedah ini kemudian digabung jalin dengan tujuan membentuk hasil karya baharu melalui eksperimentasi serta olahan bahan terpakai. Kajian ini juga mengadakan dua pameran rintis dan tiga sesi dialog yang turut menerima ulasan terus daripada kumpulan berfokus, iaitu penyelidik, kurator dan pengkarya. Penyelidikan ini menggunakan data sekunder yang relevan seperti bahan bercetak, audio visual dan laman web. Hasil dapatan kajian ini menekankan potensi bahan terpakai dalam pemberian maklumat, makna dan dokumentasi peradaban manusia yang terkesan dari proses urbanisasi yang dipacu oleh globalisasi. Selain itu, kajian ini juga menggunakan bahasa visual yang bersifat gabungan unsur jalinan, kasar, lusuh dan tekstil untuk dimanifestasikan dalam pembinaan karya. Kesimpulannya, penggunaan bahan bukan konvensional mampu memangkin makna kepadatan yang wujud di persekitaran konstruktif untuk menghasilkan karya yang bersifat baharu. Implikasi kajian ini memberi ruang kepada perkembangan seni visual tempatan dan menjadi sumber rujukan bagi potensi bahan lebih industri agar dapat diterjemah dan dijelmakan dalam sebuah pengkaryaan yang bersifat eksplorasi.

THE EFFECTS OF CONSTRUCTIVE ENVIRONMENTAL DENSITY IN THE URBANIZATION PROCESS TROUGH THE BRICOLAGE APPROACH

ABSTRACT

The purpose of this study is to highlight the issue of density as a result of the urbanization process with a 'bricolage' approach translated in a form of artwork. The goal of this study is to reveal the potential of unconventional materials consisting of waste materials such as industrial and domestic materials in the environment of Kuala Lumpur and the Klang Valley. The development of the series of works known as 'Siri Projek' in this study is a recording of the locality reflection and the meaning of the actual effects of density. This study utilized a studio research approach through the elements extraction method from the urban environment. It is then intertwined with the aim of forming new artwork through experimentation and processing of used materials. In addition, this study also held two pilot exhibitions and three dialog sessions that received direct reviews from a focused group including researchers, curators and artists. Moreover, the study also referred to relevant secondary data such as printed materials, audio visuals and websites. The findings of this study emphasized the potentials of used materials in providing information, meaning and documentation of human civilization that are effected by the urbanization process as a result of the globalization. Apart from this, this study also used the visual language that is a combination of braided, rough, raw and textile elements manifested in the construction of the artwork. In conclusion, the use of unconventional materials is able to minimize the meaning of density in exists in constructive environment to produce new artwork. The implications of this study provide opportunities for the development of local visual arts and become a source of reference for the potentials of industrial surplus materials that can be translated and transformed into an exploratory artwork.

KANDUNGAN

Muka Surat

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN	ii
PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
ABSTRACT	vi
KANDUNGAN	vii
SENARAI FIGURA	xi

BAB 1 PENGENALAN

1.1 Latarbelakang Kajian	1
1.2 Isu Kajian	2
1.3 Objektif Kajian	13
1.4 Soalan Kajian	13
1.5 Garis Panduan Projek	14
1.6 Limitasi Kajian	16
1.7 Signifikan Kajian	18
1.8 Kerangka Konseptual Kajian	20
1.9 Kerangka Teoritikal Kajian	21
1.10 Tinjauan Karya Terdahulu	22

1.10.1	Ulasan <i>Modification Series</i>	22
1.10.2	Ulasan <i>Extension Series</i>	26
1.11	Pembangunan Utama dalam Penyelidikan Praktikal	30
1.12	Kaedah Kajian Studio dan Analisis	31

BAB 2 KONTEKS KAJIAN

2.1	Pengenalan	36
2.2	Konsep Urbanisasi dan Kepadatan dalam Ruang Urban	37
2.3	Konsep Bricolage	40
2.3.1	Perkembangan Awal Pendekatan Bricolage	44
2.4	Teori Globalisasi	52
2.4.1	Perkembangan Globalisasi dalam Seni Rupa Sezaman di Malaysia	56

2.5	Ulasan Karya Pengkarya Rujukan	62
2.5.1	Rujukan Karya Terpilih Robert Rauschenberg	63
2.5.2	Rujukan Karya Terpilih Tom Sachs	70
2.5.3	Rujukan Karya Terpilih Leonardo Drew	76
2.5.4	Rujukan Karya Terpilih Yin Xiuzhen	84
2.5.5	Rujukan Karya Terpilih Felix Bacolor	87
2.5.6	Rujukan Karya Terpilih Liew Kung Yu	89

BAB 3 KAJIAN STUDIO

3.1	Pengenalan	99
3.2	Metodologi	102
3.3	Perkembangan Awal Pengkaryaan	104
3.3.1	Ulasan Karya Siri Kajian	105

3.3.2	Ulasan Proses Pertama	109
3.3.3	Ulasan Proses Kedua	112
3.3.4	Ulasan Proses Ketiga	115
3.4	Karya Fasa Pertama	118
3.4.1	Ulasan Karya Projek 6	119
3.4.2	Ulasan Karya Projek 7	125
3.4.3	Ulasan Karya Projek 8	130
3.4.4	Ulasan Karya Projek 9	136
3.4.5	Ulasan Karya Projek 10	142
3.5	Ulasan Karya Siri Peralihan	148
3.5.1	Ulasan Karya Peralihan No. 1	150
3.5.2	Ulasan Karya Peralihan No. 2	152
3.5.3	Ulasan Karya Peralihan No. 3	154
3.5.4	Ulasan Karya Peralihan No. 4	155
3.5.5	Ulasan Karya Peralihan No. 5	157
3.5.6	Ulasan Karya Peralihan No. 6	159
3.5.7	Ulasan Karya Peralihan No. 7	161
3.5.8	Ulasan Karya Peralihan No. 8	163
3.5.9	Ulasan Karya Peralihan No. 9	165
3.5.10	Ulasan Karya Peralihan No. 10	167
3.5.11	Ulasan Karya Peralihan No. 11	169
3.5.12	Ulasan Karya Peralihan No. 12	171
3.5.13	Ulasan Karya Peralihan No. 13	173
3.5.14	Ulasan Karya Peralihan No. 14	176

3.5.15	Ulasan Karya Peralihan No. 15	179
3.5.16	Ulasan Karya Peralihan No. 16	181
3.5.17	Ulasan Karya Peralihan No. 17	183
3.6	Ulasan Pameran Rintis	186
3.6.1	Ulasan Pameran <i>Constructed Environments and Shared Experience</i>	187
3.6.2	Ulasan Pameran <i>Urban Experience: Lisbon and Kuala Lumpur</i>	192
3.7	Karya Fasa Akhir	197
3.7.1	Ulasan Karya Projek 11	198
3.7.2	Ulasan Karya Projek 12	203
3.7.3	Ulasan Karya Projek 13	212
3.7.4	Ulasan Karya Projek 14	220
3.7.5	Ulasan Karya Projek 15	226

BAB 4 KESIMPULAN

4.1	Ulasan Kajian	236
4.2	Dapatan Kajian	242

RUJUKAN	245
----------------	-----

LAMPIRAN	250
-----------------	-----

SENARAI FIGURA

No. Figura		Muka Surat
1.1	<i>The Detribalisation of Tam binti Che Lat</i>	4
1.2	Rendezvous	4
1.3	Pemajuan	6
1.4	Kenyataan 3	6
1.5	Bagasi 49	9
1.6	<i>Bush Jacket 3</i>	9
1.7	Serunai Mentakap	12
1.8	<i>A Small Town at the Turn of the Century</i>	12
1.9	Garis panduan projek dalam menjalankan kajian	16
1.10	Kerangka konseptual kajian	20
1.11	Kerangka teoritikal bagi menjalankan kajian	21
1.12	<i>Triptych</i>	24
1.13	Modifikasi No.3	25
1.14	Pembinaan Semula No. 2	27
1.15	Pembinaan Semula No. 3	27
1.16	<i>Icarus</i>	29
1.17	Pembinaan Semula No. 5	29
1.18	Rangka kerja dalam kajian seni visual	33
2.1	Carta aliran impak urbanisasi dengan isu kepadatan dan kesannya	39

2.2	Claude Lévi-Strauss sewaktu menjalankan kerja lapangan di hutan Amazon, 1936	42
2.3	Buku ' <i>Tirstes Tropiques</i> ' oleh Claude Lévi-Strauss, 1955	42
2.4	Masyarakat Bororo yang mendiami hutan Amazon	44
2.5	Artifak barang hiasan daripada masyarakat Bororo	44
2.6	<i>Still Life with Chair Caning</i>	45
2.7	<i>Merzbild Rossfett</i>	45
2.8	<i>Tête de Taureau (Bull's Head)</i>	48
2.9	<i>The Merzbau, Hanover</i>	48
2.10	<i>Bicycle Wheel</i>	49
2.11	<i>Canyon</i>	50
2.12	<i>Venus of the Rags</i>	50
2.13	Saluran idea 'bricolage' dikesan dari seni moden ke seni sezaman	51
2.14	<i>Monogram</i>	64
2.15	<i>Bed</i>	66
2.16	<i>Olympic/Lady Borden (Cardboard)</i>	66
2.17	<i>Happy Birthday Baby Leech/ROCI Japan</i>	68
2.18	<i>Rainbow Harp/ROCI Tibet</i>	68
2.19	Tom Sachs di studio beliau yang diberi nama ' <i>Allied Cultural Prosthetics</i> ' yang terletak di New York, Amerika	71
2.20	<i>Chanel Guillotine</i>	71
2.21	<i>Barbie Slave Ship</i>	72
2.22	Patung-patung Barbie dimuatkan dalam kapal menyerupai kapal hamba sewaktu perdagangan hamba di zaman kolonial	72

2.23	LEM: ATF: MSA: <i>Hand Gun, 45 Caliber, Breech-loading, Handmade</i>	73
2.24	<i>Hello Kitty Nativity Scene</i>	73
2.25	Leonardo Drew di studio	77
2.26	<i>Number 8</i>	77
2.27	<i>Number 43</i>	79
2.28	<i>Number 64</i>	81
2.29	<i>Number 64 (detail)</i>	81
2.30	<i>Number 134</i>	83
2.31	<i>Washing River Art Performance</i> oleh artis Yin Xiuzhen, 1995	85
2.32	<i>Temperature</i>	86
2.33	<i>Waiting Room</i> , karya installasi oleh artis Felix Bacolor	88
2.34	<i>Philippine Geographical Maps from National Mapping and Resource Information Authority</i>	88
2.35	<i>Stormy Weather</i>	89
2.36	Liew Kung Yu	90
2.37	<i>Hungry Ghost Festival</i>	93
2.38	<i>A Song for Ah Kong and Ah Na</i>	93
2.39	Bandar Sri Tiang Kolom	94
2.40	<i>Konkrit Jungle</i>	95
2.41	Metropolis Warisan	95
2.42	Pantai Gelora Cahaya	96
2.43	Figura menunjukkan perbezaan isu atau konteks dan pendekatan pengkarya rujukan dalam kajian ini	98
3.1	Kaedah penyelidikan kualitatif dalam menjalankan kajian lapangan bagi dapatan kajian (<i>Methods of qualitative research data collection and analysis</i>)	100

3.2	Kajian No. 1	107
3.3	Proses pembikinan karya Kajian No. 2	107
3.4	Mengunting kertas majalah terpakai	107
3.5	Kajian No. 2	108
3.6	Proses awal pada karya Kajian No. 3	108
3.7	Potongan kertas majalah terpakai kemudian dilekatkan pada permukaan kertas	108
3.8	Kajian No. 3	109
3.9	Cadangan idea kajian dalam karya kajian	110
3.10	Model bagi cadangan idea kajian dalam karya kajian	110
3.11	Idea kajian dalam pengkaryaan	112
3.12	Lakaran digital bagi cadangan idea kajian menggunakan tapak kasut terpakai	112
3.13	Mengambil inspirasi idea dan ekstrak daripada binaan sekitar bandar	113
3.14	Model bagi cadangan idea kajian dalam pengkaryaan	113
3.15	Gelungan wayar elektrik di sekitar jalan raya	114
3.16	Model bagi cadangan idea kajian dalam pengkaryaan	114
3.17	Beberapa model bagi cadangan idea, teknikal serta kajian bahan dalam pengkaryaan	114
3.18	Idea menggunakan papan selaju (<i>skateboard</i>)	117
3.19	Proses mengukur dan memotong ruang pada papan pada setiap bahagian	117
3.20	Variasi idea menggunakan papan selaju (<i>skateboard</i>) dengan format bingkai empat segi dan segi tiga	117
3.21	Menggunakan pita pengukur yang terpakai	117
3.22	Bengkel motosikal	120

3.23	<i>Coverset</i> motosikal yang terlerai yang boleh didapati kedai aksesori motosikal	120
3.24	Proses mencuci bahagian <i>coverset</i> motosikal	124
3.25	Proses mengering <i>coverset</i> motosikal	124
3.26	Komponen <i>coverset</i> disusun pada bingkai papan lapis (<i>plywood</i>) bagi mendapatkan struktur	124
3.27	Projek 6	124
3.28	Tanaman pohon-pohon yang ditanam bertujuan bagi mengindahkan persekitaran bandar	126
3.29	Menghasilkan konstruksi bentuk dengan menggunakan dawai	126
3.30	Struktur asas berjaya dihasilkan	128
3.31	Kaedah menganyam kepingan tiub kabel elektrik pada ruang dawai	128
3.32	Setelah menganyam kepingan tiub kabel elektrik pada ruang dawai	129
3.33	Projek 7	129
3.34	Topi keledar boleh dibeli di kedai aksesori motosikal	132
3.35	Proses menebuk lubang pada topi buah keledar motosikal	132
3.36	Proses menebuk lubang menggunakan drill perlu dilakukan berhati-hati	133
3.37	Cerucuk daripada besi keluli rebar digunakan untuk menghasilkan karya	133
3.38	Tapak kaki arca diperbuat daripada besi keluli rebar yang berkaki tiga	134
3.39	Projek 8	135
3.40	Struktur binaan sering kelihatan di tapak-tapak projek pembinaan di sekitar ibu kota Kuala Lumpur dan Lembah Klang	137

3.41	Penggunaan bahan seperti besi jeriji, gril dan scaffolding adalah bahan utama dalam pembikinan struktur binaan	137
3.42	Lubang-lubang pada kepingan <i>PVC L bead stopping angle</i>	139
3.43	Penegasan pada unsur garisan menegak dan melintang pada karya	139
3.44	Projek 9	140
3.45	Perbagai bentuk dan gaya lampu hiasan menerangi serta mengindahkan kediaman, bangunan dan struktur di kota raya	143
3.46	Struktur tiang lampu banyak kelihatan di sekitar pusat dan pinggir bandaraya	143
3.47	Lampu <i>rice light</i> ini ditumpukan dalam ruang yang terhad pada fail plastik	147
3.48	Projek 10	147
3.49	Penggunaan perisian <i>Adobe Photoshop</i> untuk menukar imej asal gambar yang telah dirakamkan sekitar Lembah Klang	150
3.50	Penindihan imej secara berulang dilakukan bagi mendapatkan kesan kepadatan	150
3.51	Struktur kediaman pangsapuri yang banyak kelihatan di bandaraya	151
3.52	Peralihan No. 1	151
3.53	Lori simen di jalanraya	154
3.54	Peralihan No. 2	154
3.55	Bangunan dan struktur di sekitar jalanraya	155
3.56	Peralihan No. 3	155
3.57	Kawasan perumahan sekitar Bukit Jalil	157
3.58	Peralihan No. 4	157

3.59	Proses gentrifikasi bangunan usang yang akan dirobohkan untuk pembangunan baharu	158
3.60	Peralihan No. 5	158
3.61	Penutupan pasaraya	160
3.62	Peralihan No. 6	160
3.63	Beberapa struktur kren kelihatan di Pelabuhan Klang	162
3.64	Peralihan No. 7	162
3.65	Kawasan pembinaan sekitar bandar Kuala Lumpur	164
3.66	Peralihan No. 8	164
3.67	Kawasan pembinaan di Cyberjaya	166
3.68	Peralihan No. 9	166
3.69	Tangki air banyak kelihatan di kawasan perumahan	168
3.70	Peralihan No. 10	168
3.71	Ruang dalam pusat membeli-belah	170
3.72	Peralihan No. 11	170
3.73	Bengkel motosikal di Sentul, Kuala Lumpur	172
3.74	Peralihan No. 12	172
3.75	Pameran rangka kereta syarikat Proton di pusat membeli-belah	174
3.76	Peralihan No. 13	174
3.77	Jambatan penghubung ke pesawat di KLIA 2, Sepang, Selangor	177
3.78	Peralihan No. 14	177
3.79	Bahan binaan <i>cast concrete</i> di Universiti Malaya, Kuala Lumpur	180
3.80	Peralihan No. 15	180

3.81	Tiang konkrit banyak kelihatan di jalanraya	182
3.82	Peralihan No. 16	182
3.83	Lori pengangkut membawa muatan ke kawasan pembinaan	185
3.84	Peralihan No. 13	185
3.85	Poster pameran ' <i>Constructed Environments & Shared Experience</i> '	188
3.86	Sesi perkongsian penyelidikan	188
3.87	Dialog ' <i>Urban Stories</i> : Gonalo Faro + Elias Yamani Ismail'	190
3.88	Sesi perkongsian ' <i>Shared Experience</i> '	190
3.89	Sesi soal jawab kurator Intan Rafizah dari Balai Seni Negara bersama khalayak	191
3.90	Perbincangan berfokus bersama Luis Fillipe Dantas, Gonalo Faro dan Elias Yamani Ismail	191
3.91	Pameran <i>Urban Experience</i> : Lisbon & Kuala Lumpur	194
3.92	Sesi dialog bertempat di Muzium Seni Asia	194
3.93	Penyelidik bersama Dr Emelia Ong sebagai jemputan kumpulan berfokus	195
3.94	Undangan Encik Rolf Stehle untuk melihat pameran	195
3.95	Pengkarya Sepanyol Ignacio de Juana hadir melawat pameran	197
3.96	Dokumentasi kerja lapangan	200
3.97	Topi keselamatan terpakai yang bejaya dikumpulkan	200
3.98	Proses awal adalah memilih <i>coverset</i> motosikal terpakai	202
3.99	Beberapa bentuk <i>coverset</i> motosikal telah dipadankan pada bahagian laci daripada perabut terpakai	202

3.100	Kombinasi tiga komponen iaitu topi keselamatan, <i>coverset</i> motosikal dan laci telah digunakan dalam pembinaan karya	203
3.101	Setelah segala komposisi komponen tersebut telah ditetapkan	203
3.102	Projek 11	203
3.103	<i>Wall retaining structure</i>	204
3.104	Struktur <i>elevated highway</i>	205
3.105	Pemasangan acuan kepingan konkrit berbentuk heksagon	205
3.106	Kepingan papan lapis setelah ditanda dan diukur	206
3.107	Ketebalan papan lapis	206
3.108	Pita jaring	208
3.109	Salah satu bingkai karya yang dibalut dengan menggunakan pita jaring	208
3.110	PVC L <i>bead stopping angle</i>	208
3.111	Struktur diikat dengan menggunakan pengikat kabel bagi mengekalkan bentuk struktur pada bingkai berbentuk heksagon	208
3.112	Pita pengukur besi dan plastik digunakan bagi penghasilan karya	209
3.113	Pita pengukur daripada berbagai saiz, warna dan bahan digunakan bagi menghasilkan kombinasi dan jalinan pada karya	209
3.114	Pelapik plastik <i>syntactic</i> banyak digunakan dalam berbagai aspek kerja pembinaan	209
3.115	Bahan diukur saiznya dan kemudian dipotong	209
3.116	Plat pendaftaran kenderaan	210
3.117	Kepingan plastik abjad berupa huruf dan nombor yang digunakan pada plat pendaftaran kenderaan	210

3.118	Projek 12	212
3.119	Penggunaan tempat letak barang atau <i>carrier</i> banyak kelihatan pada motosikal	213
3.120	Penggunaan <i>carrier</i> yang diletak pada bahagian belakang motosikal	214
3.121	Proses membina struktur dalaman kotak	215
3.122	Setelah membuat beberapa percubaan	215
3.123	Struktur rangka kayu yang telah dimasukan ke dalam kotak	215
3.124	Mengikat nut pada dua permukaan struktur di dalam kotak	215
3.125	Salutan agen anti karat di sapu pada permukaan kedua kerangka bar besi segi empat sama	217
3.126	Bar besi rod	217
3.127	Bar besi yang telah siap dicat dan dibiarkan kering	218
3.128	Inspirasi <i>carrier</i> pada bahagian belakang motosikal	218
3.129	Projek 13	219
3.130	Wayar elektrik berbagai saiz dan warna kelihatan pada luar bangunan	221
3.131	Kelihatan wayar elektrik dalam bangunan yang digunakan untuk menyalakan alatan elektirk	221
3.132	Bahagian dalam topi keselamatan telah dikeluarkan	223
3.133	Bahan penutup kabel elektrik	223
3.134	Bahagian dalam topi keselamatan telah diaturkan mengikut bentuk yang dikehendaki	224
3.135	Wayar elektrik terpakai yang telah dibersihkan	224
3.136	Kabel pengikat	225
3.137	Wayar diikat dengan menggunakan kabel pengikat	225

3.138	Pandangan sisi karya yang bersifat tekstil dan berjalin dengan wayar	226
3.139	Projek 14	226
3.140	Jumlah kenderaan motosikal banyak kelihatan di bandaraya	227
3.141	Kenderaan memerlukan roda berupa tayar untuk bergerak	228
3.142	Pemasangan tayar pada roda	228
3.143	Tuib tayar lori telah disumbatkan pada bahagian berongga komponen <i>coverset</i> motosikal	229
3.144	Bahagian besi alat pengering pakaian telah disemur cat warna hitam	229
3.145	Proses mencuci <i>coverset</i> motosikal yang telah dipilih	231
3.146	Bahagian <i>coverset</i> yang telah dicuci kemudiannya dikeringkan	231
3.147	Tiub lori diperiksa untuk memastikan ia tidak bocor	232
3.148	Menebuk bahagian <i>coverset</i> motosikal	232
3.149	Mengikat bahagian <i>coverset</i>	234
3.150	Tiga bahagian <i>coverset</i> telah ditindingkan diantara satu sama lain untuk membentuk binaan arca	234
3.151	Komponen <i>coverset</i> bersama tuib lori dipadankan dengan struktur pengering kain	234
3.152	Projek 15	234

SENARAI LAMPIRAN

- A Simposium KL Biennale 2018
- B 2nd Asia International Conference Art and Design (AICAD) 2018
- C *Journal of Applied Arts*
- D Majalah Cosmic
- E *Living Art*
- F *Reconnecting- Museums, Creating and Events Gallery Weekend* Kuala Lumpur
- G *Urban Stories*
- H *Constructed Environment & Shared Experience*
- I *Urban Experience: Lisbon & Kuala Lumpur*
- J KUL *Design* 2019
- K Sutan Puasa: *Founder of* Kuala Lumpur
- L *Writing The Modern*
- M The Sámi Pavilion: Aabaakwad, Venice Biennale, 2022
- N *Curriculum vitae*

BAB 1

PENGENALAN

05-

1.1 Latarbelakang Kajian

Kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti aspek kepadatan yang wujud daripada persekitaran urbanisasi. Salah satu aspek yang dapat diperhatikan terhadap persekitaran tersebut adalah aspek kepadatan. Terjemahan aspek ini akan disalurkan dalam bentuk karya seni dengan mengunapakai kaedah ‘bricolage’. Reka bentuk kajian ini menggunakan kaedah penyelidikan berteraskan praktis studio. Oleh demikian, dapatan serta penemuan yang diperolehi menerusi proses experimentasi serta olahan dalam penghasilan karya akan dijalankan di dalam studio. Proses tersebut melibatkan aspek eksplorasi bahan-bahan terkumpul serta mendalami elemen kepadatan dengan menggunakan kaedah ‘bricolage.’ Selain itu, kajian ini turut mengumpul serta mendokumentasi maklumat bagi

menjana data terhadap subjek urbanisasi dalam konteks teori dan hubungkait proses pembandaran. Kajian akan melakukan refleksi serta analisis dapatan daripada lapangan bagi mengenalpasti maklumat yang lebih tepat dalam menjalankan proses kajian ini. Berikutnya maklumat yang terpilih akan dianalisis dan diterjemah dalam memberikan justifikasi serta revelansi pada kajian. Akhirnya mengabungkan dapatan daripada proses tersebut dalam memberikan makna bagi menyalurkan dapatan kajian secara koheren. Hasil kajian ini akan menyalurkan interpretasi dan perspektif terkini terhadap unsur kepadatan dalam persekitaran urban. Proses adaptasi kaedah ‘bricolage’ yang diperkenalkan oleh ahli falsafah Perancis bernama Claude Lévi-Strauss. Di mana kaedah ini mampu memperlihatkan potensi pengolahan bahan bukan konvensional dalam menjana idea pengkaryaan kontemporari yang bersifat segar serta bermakna. Justeru faedah dalam menjalankan kajian ini kelak akan memberikan satu sudut pandang baharu dalam praktis pengkaryaan seni rupa di Malaysia. Oleh kerana keupayaan kajian ini dalam mengembangkan ilmu eksperiensial yang diperolehi dengan lebih terarah dan jelas. Akhirnya kajian ini boleh dimanfaatkan oleh khasnya para pengkarya dan para penyelidik.

1.2 Isu Kajian

Impak seni kepada masyarakat harus dilihat sebagai penting dan seniman berperanan penting dalam menimbulkan kesedaran serta mewakili konsensus di mana lokasi pengkarya itu berada. Umumnya sejarah seni telah mengemukakan peranan yang dimainkan oleh pengkarya daripada mendokumentasikan persejarahan manusia kepada

pernyataan ekspresi secara kolektif. Karya-karya seni pula dihasilkan berdasarkan perkembangan sezaman yang dipengaruhi pelbagai perubahan teknologi, maklumat sosial dan persekitaran. Di dalam penghasilan karya-karya penerokaan bahan dan persembahan karya turut melalui proses perubahan yang sama. Justeru seni bergerak daripada gagasan idea kemajuan di era seni moden ke kritikan nilai era pasca moden dan kini ke idea kritikal seni sezaman. Namun masih terdapat kekurangan daripada produksi karya seni rupa di Malaysia yang menyentuh berkenaan tema, isu dan agumentasi yang melibatkan proses urbanisasi dalam pembangunan masyarakat.

Setakat ini ada beberapa contoh karya yang dihasilkan pengkarya yang menyentuh aspek tersebut. Karya catan yang dihasilkan oleh Ismail Zain (1983) bertajuk *'The Detribalisation of Tam binti Che Lat'* yang membicarakan isu berkenaan masyarakat Melayu yang melalui perubahan sosial daripada masyarakat agrarian daripada desa ke bandar yang kosmopolitan. Perubahan yang pantas ini yang dipacu oleh perkembangan Dasar Ekonomi Baru (1976-1980) yang diperkenalkan oleh kerajaan Malaysia. Paparan yang ditonjolkan pada karya ini memperlihatkan ruang dalaman sebuah rumah dengan dihiasi lambang mewah. Warga kota dengan gaya hidup kelas menengah yang baharu yang kini mendiami bandar (Piyadasa, 2000, ms. 38). Isu ini turut digambarkan dalam *'Rendezvous'* oleh Samjis Mat Jan (1984) yang mengetengahkan isu sosial belia di bandar kelihatan seorang remaja berbangsa Melayu sedang bersandar di sebuah tembok.

Figura 1.1. *The Detribalisation of Tam binti Che Lat*. Akrilik dan kolaj atas kanvas, 121 x 183 cm, Ismail Zain, 1983. Diadaptasi dari Ismail Zain: *Retrospective exhibition 1964-1991* (ms. 142) oleh Ismail Zain, 1995, Balai Seni Lukis Negara, Kuala Lumpur

Figura 1.2. *Rendezvous*. Cat minyak atas kanvas, 90 x 120 cm, Samjis Mat Jan, 1984. Diadaptasi dari laman web Art KL-itique: <http://artklitique.blogspot.com/2017/08416-musings-about-negaraku-nag.html>

Mengulas impak terhadap isu pembandaran ini boleh dilihat pada karya-karya oleh Ismail Hashim, Nirmala Shanmughalingam, Liew Kung Yu dan Chuah Chong Yong. Karya fotografi Ismail Hashim yang bertajuk 'Pemajuan' memaparkan kesan pembangunan yang mengubah landskap luar bandar. Melalui proses urbanisasi kawasan kampung terpaksa dimusnahkan supaya syarikat pemaju boleh membina kawasan perumahan (Piyadasa, 2000, ms. 39). Karya beliau bertajuk 'Hebat Juga! Pemandangan Jambatan Pulau Pinang!..Dengan Jerubu Lagi!' merupakan komentar serta reaksi terhadap pencemaran alam yang berlaku di bandar tersebut. Nirmala Shanmughalingam turut menggunakan medium fotografi secara paparan secara terus atau *direct*. Beliau mengatur imej dan teks menyerupai cetakan akhbar. Kesan ini memberikan penekanan serius terhadap isu yang ingin beliau sampaikan pada khalayak. Pada karya 'Kenyataan 3'

menunjukkan beberapa gambar kanak-kanak yang mendiami Kampung Batu, Damansara yang diambil pada 1975. Kemudian Nirmala kembali semula ke lokasi tersebut semula pada 1979 bagi merakam perubahan yang berlaku kampung itu. Faktor masa ini beliau gunakan sebagai alat bagi melihat perubahan yang berlaku pantas dengan pembinaan perumahan yang baharu di kawasan Damansara dan Bangsar, Kuala Lumpur. Nirmala menengahkan pergolakan semasa terhadap masyarakat setempat atau *displacement society* yang terpaksa berpindah akibat arus kemodenan di dalam karya beliau ini.

Di dalam membincangkan berkenaan proses pembangunan sekitar bandar, pendekatan pengkarya berbangsa Cina iaitu Liew Kung Yu dan Chuah Chong Yong menekankan kepentingan dalam mengekalkan tradisi dan kebudayaan masyarakat tersebut dalam karya-karya mereka. Karya Kung Yu berkisar berkenaan pembangunan bandar yang mengakibatkan banyak rumah kedai masyarakat Cina telah dimusnahkan. Ini bagi memberi ruang pembinaan Menara Komtar, Georgetown, Pulau Pinang. Faktor ini telah mengancam legasi dan identiti masyarakat Cina di pulau tersebut. Pada catan bertajuk '*Pre-War Building for Sale-The Gold Rush*,' Chong Yong mengutarakan isu rumah kedai iaitu warisan kepada masyarakat Cina terpaksa dimusnahkan bagi membolehkan pembangunan dijalankan. Rumah kedai ini adalah simbol kepada ekonomi, sejarah dan kebudayaan mereka yang mula bertapak di awal abad ke 19 (Piyadasa, 2000, ms. 49). Hasil daripada pemerhatian karya-karya yang dihasilkan oleh Ismail Zain, Samjis Mat Jan, Ismail Hashim, Nirmala Shanmughalingam, Liew Kung Yu dan Chuah Chong Yong, terdapat keperhatian mereka terhadap impak serta kesan isu urbanisasi terhadap masyarakat yang mendiami lokasi di mana proses pembandaran itu berlaku.

Ia secara langsung telah merubah sikap sesuatu bangsa, reaksi terhadap tekanan ekonomi dan sosio budaya.

Figura 1.3. Pemajuan. Fotografi, 47 x 47 cm, Ismail Hashim, 1986. Diadaptasi dari Rupa Malaysia: Meninjau seni lukis moden Malaysia (ms. 97) oleh R. Piyadasa, 2000, Balai Seni Lukis Negara, Kuala Lumpur

Figura 1.4. Kenyataan 3. Media campuran, 128 x 53 cm, Nirmala Shanmughalingam, 1979. Diadaptasi dari laman web TempatanKini: <https://tempatankini.blogspot.com/2020/10/tokoh-seni-tempatan-malaysia.html>

Faktor seterusnya isu kajian dalam penyelidikan ini adalah elemen proses globalisasi memainkan peranan penting pembinaan sosial dan budaya masyarakat. Ia memberikan impak terhadap proses urbanisasi. Penyelidik berpendapat bandar Kuala Lumpur khususnya kini menjadi satu ruang landskap yang terhad. Perkataan landskap atau '*landschap*' dalam bahasa Belanda membawa maksud pemandangan tanah (*view of the land*). Namun landskap ini kian berubah dengan kedatangan penduduk ke kawasan ini telah menukar rupa bentuk lembah Klang. Sebagai pengkarya dan pengkaji saya ingin membina kesedaran mengenai kesan yang dapat dilihat dalam ruang landskap ini. Bagaimana bandar ini berkembang serta tumbuh serta kesan (*overwelming*) di mana

sejarah dan tradisi kita tenggelam di bawah konkrit, pembangunan dan jalanraya. Sebagai pengkaji saya ingin menemukan pengkisahan kota Kuala Lumpur dan mereka yang mendiaminya. Sebagai pengkarya saya berkerja untuk mengetengahkan isu dan membantu dalam perubahan masyarakat. Penyelidik berpendapat perkataan komitmen lebih sesuai berbanding perkataan peranan dalam menjelaskan tugas seseorang pengkarya itu. Ia memberikan kesan berterusan sebagai pengkarya dan pengkaji yang membesar dan menetap sepanjang hidupnya di dalam persekitaran konstruktif yang melalui proses urbanisasi.

Karya-karya yang akan dihasilkan akan berkisarkan unsur eksperimen dan penekanan belajar eksperiensial. Dalam mengekspresikan pengetahuan intuitif, emosi, mengemukakan perasaan yang peribadi, sosial dan politikal dalam melatih komunikasi pengalaman daripada diri sendiri. Matlamat penyelidikan ini adalah membina perkembangan artistik, empati dan kefahaman baharu. Sebagai pengkaji dan pengkarya saya percaya kepada peranan pengkarya harus bertanggungjawab dalam membongkar kebenaran. Pandangan ini merujuk kepada pengkarya itu sendiri, kepada masyarakat dan dunia sejabat. Individu seni seharusnya berhubung dan terkesan dengan impak serta perkembangan globalisasi. Mereka tidak lagi terpisah kerana wujudnya kemajuan teknologi masa kini. Kita hidup dalam era globalisasi yang kompleks dan kepelbagaian biodiversiti di kota raya Kuala Lumpur. Sebagai pengkaji dan pengkarya yang hidup di alam ini adalah penting untuk merakam dan menjiwai persekitaran ini. Pengkaji berpendapat tugas pengkarya adalah menyumbang untuk mengembangkan evolusi manusia daripada pelbagai perspektif yang berbeza. Dalam menghuraikan proses

perkembangan pembedaan ini pengkarya berperanan menterjemahkan pengalamannya. Penyelidik berpendapat pengkarya adalah sebahagian daripada komuniti yang berperanan dalam menyumbang pertumbuhan peradaban serta budaya manusia.

Mengulas perkembangan seni rupa di Malaysia, pengkaryaan menggunakan pendekatan ‘bricolage’ tidak dihasilkan secara prolifik oleh pengkarya seni kontemporari tempatan. Namun, terdapat beberapa pengkarya tempatan yang dikenalpasti dalam mengaplikasikan pendekatan ‘bricolage’ pada pengkaryaan mereka. Antaranya adalah Azahari Khalip, Lieu Kung Yu, Nuriman Amri Abdul Manap, Tengku Sabri Tengku Ibrahim dan Simryn Gill. Karya-karya yang dihasilkan oleh Azahari Khalip banyak mengambil simbol bentuk baju ‘*Bush Jacket 3*’ bagi menyampaikan idea pada karyanya.

05 Beliau menggunakan bahan berus sabut sebagai bahan baharu dalam pengkaryaan (U-Wei Haji Saari & Morne Hashim, 2015). Ini menjelaskan kemampuan penerokaan bahan dalam pendekatan ‘bricolage’ yang akan dimanfaatkan dalam penyelidikan kelak. Azahari gemar menggunakan bahan-bahan murah (*frugal*) atau yang sedia ada (*ready-made*) yang boleh dibeli terus daripada kedai. Ia berbeza dengan karya oleh Nuriman bertajuk ‘Bagasi 49’ lebih kepada bahan-bahan buangan atau lebihan yang dikutip (*found object*) atau diperolehi daripada lokasi (*site*). Karya Nuriman adalah konstruk berbentuk sebuah beg yang dihasilkan daripada *corrugated steel*. Bahan tersebut telah dibuang selepas proses renovasi dijalankan pada satu bahagian bangunan Balai Seni Negara. Pendekatan ‘bricolage’ yang digunakan oleh beliau adalah lebih kepada idea spontan, tidak dirancang, mengambil peluang daripada keadaan semasa atau *impromptu* (Nuriman Amri Abdul Manap, perbualan bersama, Mei 9, 2018). Apa yang menarik pada karya ini

adalah kesan-kesan calar, lusuh, luluhawa, karat, cat, lubang-lubang dikekalkan tanpa sebarang manipulasi pada bahan asal. Bahan-bahan yang digunakan pengkarya-pengkarya ‘bricolage’ akan mengekalkan sifat bahan sebenar tanpa banyak pengubahsuaian. Ini adalah bukti pendekatan ‘bricolage’ sebenar. Hal ini berbeza dengan kaedah yang digunakan banyak pengkarya tempatan yang terlalu banyak mengubah sifat bahan asal dalam mengindahkan pengkaryaan mereka.

*Figura 1.5. Bagasi 49. Cogurrated steel, 212 x 188 x 84 cm, Nuriman Amri Abdul Manap, 2006. Diadaptasi dari *Jumping jack flash: Arca dan instalasi di Galeri Morne* (ms. 73) oleh U-Wei Haji Saari dan Morne Hashim, 2015, Institut Terjemahan & Buku Malaysia Berhad*

*Figura 1.6. Bush Jacket 3. Berus sabut, 85 x 79 x 4 cm, Azahari Khalip, 2004. Diadaptasi dari *Jumping jack flash: Arca dan instalasi di Galeri Morne* (ms. 17) oleh U-Wei Haji Saari dan Morne Hashim, 2015, Institut Terjemahan & Buku Malaysia Berhad*

Karya yang dihasilkan oleh pengarca tempatan Tengku Sabri, turut menggunakan kaedah ‘bricolage’ dalam penghasilan karya bertajuk ‘Serunai Mentakab’. Karya ini mengambil konsep bentuk alat tiupan serunai, bahan-bahan yang digunakan adalah dawai sebagai struktur arca dan gulungan jalur filem telah dianyam pada struktur dawai yang membentuk sebuah serunai. Sabri telah menukar sifat *found object* seperti gulungan pita

filem bagi menginterpretasikan idea beliau pada karya. Kali ini beliau bereksplorasi dengan bahan yang bukan kebiasaan dalam pengkaryaan yang lebih sinonim dengan karya-karya berbentuk ukiran kayu. Hal ini harus dipuji kerana ia jarang berlaku kerana kebiasaan amalan pengkarya di Malaysia yang hanya menghasilkan karya yang mereka selesa. Konsep *pushing the envelop* amat jarang ditemui dalam praktis pengkarya-pengkarya di negara ini. Oleh demikian, dalam mengulas badan kerja yang dihasilkan oleh Sabri, Azahari dan Nuriman ia dilihat lebih menjurus kepada eksperimen, olahan dan eksplorasi bahan dalam mengekspresikan seni. Justeru penemuan dan teknik dalam mengendali bahan-bahan baharu diketahui mempunyai potensi dalam pembinaan makna serta nilai tambah dalam lapangan seni visual khususnya harus digalakan. Namun bentuk karya-karya sebegini sukar mendapat perhatian dan kurang dipamerkan kerana lambakan

05- dan dominasi karya-karya catan figura dan abstrak. Oleh itu, minat terhadap karya-karya sebegini lebih mendapat tempat dipasaran seni tempatan. Malah ada yang dianggap penting dan dipamerkan serta menjadi kegemaran berdasarkan citarasa para pengumpul seni tanahair (Naser Baharuddin, perbualan bersama, Jun 8, 2018).

Karya-karya yang dihasilkan oleh Liew Kung Yu dan Simryn Gill pula didominasi oleh medium serta persembahan karya dalam bentuk fotografi. Kung Yu banyak menggunakan teknik kolaj dengan menggunakan medium fotografi dengan imej-imej berunsurkan pengulangan¹. Simryn dikenali sebagai pengkarya *multidisciplinary* dalam amalan pendekatan dalam pengkaryaan. Pengkarya yang berasal Negeri Sembilan kini menetap di luar negara banyak menghasilkan karya *cross-disciplinary*. Badan kerja

¹ Ulasan lanjut berkenaan karya-karya yang dihasilkan oleh Liew Kung Yu rujuk bahagian pelukis rujukan.

beliau yang bertajuk '*A Small Town at the Turn of the Century*' menggarap konsep memori, isu identiti dan generasi.

Mengulas karya-karya Simryn, Karim Raslan berpendapat:

"She is a global citizen. Married to a Chinese academic, Simryn has lived in Singapore, the UK, India and Australia. She embodies a curious mélange of influence, often contradictory and always perplexing – and yet for those who of us wish to promote an expensive and all-inclusive idea of Malaysian identity, Simryn is a quintessential local girl, gone walk-about (or as the Malay would say merantau)". (Karim Raslan, 2002, ms. 70)

Persembahan karya-karya Simryn, kelihatan penggunaan tradisi *sitter photography* dalam *stage photography* yang beliau gunakan badan kerja tersebut. Namun perbezaan di sini adalah pendekatan portrait baik secara perseorangan atau berkumpulan. Kelihatan paparan setiap kepala manusia dalam gambar tersebut digantikan dengan buah-buahan tempatan yang dipasang atas kepala dalam paparan yang *mundane*. Simryn menggunakan buah-buahan tempatan yang sering kita lihat dalam siri karya ini. Hasilnya imej-imej yang dipaparkan kelihatan aneh dan kebingungan walaupun ia sesuatu aktiviti manusia yang biasa bergambar atau berfoto. Simryn ingin menimbulkan kesan *juxtaposition* dan *multilayer meaning* dalam siri foto ini. Idea bersahaja beliau ini menggarap konsep memori, isu identiti dan generasi berjaya menarik diperhatikan. Simryn di antara pengkarya tempatan yang bernasib baik. Ini kerana dengan berkarya di

luar negara, karya-karya beliau hasilkan mendapat pendedahan luas dengan jemputan berpameran, peluang pelbagai platform dan koleksi di peringkat antarabangsa.

*Figura 1.7. Serunai Mentakap. Struktur dawai dan jalur filem, 44 x 610 x 43 cm, Tengku Sabri Tengku Ibrahim, 2009. Diadaptasi dari *Jumping jack flash*: Arca dan instalasi di Galeri Morne (ms. 17) oleh U-Wei Haji Saari dan Morne Hashim, 2015, Institut Terjemahan & Buku Malaysia Berhad*

*Figura 1.8. A Small Town at the Turn of the Century. Type C photograph, 92.0 x 91.5 cm, Simryn Gill, 1999-2000. Diadaptasi dari *Identiti: Inilah kami* (ms. 71) oleh Karim Raslan, 2002, Balai Seni Lukis Negara, Kuala Lumpur*

Penyelidik mengenalpasti bahawa pendekatan ‘bricolage’ ini masih lagi ditahap permulaan atau *infancy*. Oleh demikian, lebih banyak penerokaan yang boleh diterokai dalam perkembangan pengkaryaan seni visual sezaman. Selain itu, keghairahan pengkaryaan di negara ini tertakluk kepada faktor pasaran seni telah mengekang potensi kreativiti. Hal ini berlaku kerana penghasilan karya bergantung kepada minat serta citarasa pembeli atau pengumpul karya seni (*art collector*) yang lebih selesa dengan pembelian karya berbentuk konvensional. Faktor seterusnya adalah disebabkan kurangnya galakan daripada industri seni di negara ini. Di dalam mengetengahkan karya-karya berbentuk eksperimen dan bukan konvensional dipersada seni tempatan.

Penghasilan karya berbentuk ‘bricolage’ lebih menjurus kepada ciri-ciri eksperimentasi, eksplorasi bahan, berdasarkan pembelajaran pengalaman serta merujuk kepada persekitaran dengan grapan situasi sebenar. Oleh kerana itu, penghasilan karya-karya sebegini memerlukan sokongan dana atau insentif kerana ia tidak berpaksikan kepada nilai komersil.

1.3 Objektif Kajian

05-4506832

1. Mengenalpasti hubungkait isu urbanisasi dengan ciri-ciri kepadatan dalam pernyataan dan persoalan seni visual.
2. Menjelaskan pengaruh dan kesan globalisasi terhadap proses urbanisasi dan hubungkait seni visual tempatan.
3. Menghasilkan karya seni bersifat ekstraksi menjurus kepada kaedah ‘bricolage’.

1.4 Soalan Kajian

1. Bagaimanakah pernyataan dalam bentuk karya mampu menghuraikan isu kepadatan dalam ruang urbanisasi?
2. Apakah hubungan di antara proses urbanisasi dengan perkaitan seni visual tempatan dalam menjelaskan pengaruh dan kesan globalisasi?

3. Bagaimana aspek kepadatan dalam ruang urban dengan pendekatan bricolage dalam membina makna dalam pengkaryaan?

1.5 Garis Panduan Projek

Menerusi kajian ini, penyelidik akan menghasilkan karya-karya yang mengekstrak unsur dan karektoristik kepadatan yang merupakan sebahagian daripada kesan pembandaran. Perkara ini dikesan berlaku hasil daripada proses urbanisasi yang berterusan berlaku dipersekitaran bandar Kuala Lumpur dan Lembah Klang. Dalam usaha mengangkat isu kepadatan kajian ini kesan dan *psyche* akan ditonjolkan atau diterjemahkan dalam siri

05- pengkaryaan menggunakan pendekatan ‘bricolage’. Penyelidik akan menghasilkan karya-karya yang bersifat *cross-disiplinary* dalam bentuk lakaran, media campuran, fotografi, video dan instalasi. Badan kerja ini akan menonjolkan ciri kepadatan dengan menggunakan bahan-bahan yang didapati pesekitaran atau lokasi dalam bandar. Lokasi memainkan peranan penting dalam amalan ‘bricoleur’ yang menggunakan bahan atau material yang dekat dengan dirinya. Hal ini penting dalam merakam serta menterjemah keadaan sebenar, waktu dan ketika (*time factors*) serta pengalaman dalam ruang pembandaran. Oleh demikian, pemilihan bahan-bahan yang digunakan lebih menjurus kepada bahan kutip, lusuh, terpakai, lebihan industri dan buangan daripada lokasi sebenar. Selain daripada mudah diperolehi di kawasan urban bahan-bahan tersebut tepat dan sesuai dalam justifikasi kehidupan manusia yang mendiami lokasi tersebut. Selain itu, ia bertujuan bagi melenyapkan idea ilustrasi, imaginasi dan *secondary* sekiranya

menggunakan bahan-bahan lazim atau konvensional. Terdapat lambakan buangan bahan-bahan kutip (*found objects*) atau sedia ada (*ready-mades*) yang banyak di lokasi urban. Kemudian bahan-bahan ini akan diolah, digabung-jalin, dilakukan proses penyesuaian, dipadankan serta distruktur semula dalam pembikinan karya di studio. Badan kerja yang dihasilkan di ruang studio akan menerapkan ciri kepadatan menerusi pendekatan 'bricolage.' Menerusi teknik tersebut ia diharap berupaya menterjemah kesan kepadatan persekitaran konstruktif. Seterusnya akan menghasilkan nilai dan makna yang tersendiri dalam bahasa visual pada badan kerja ini.

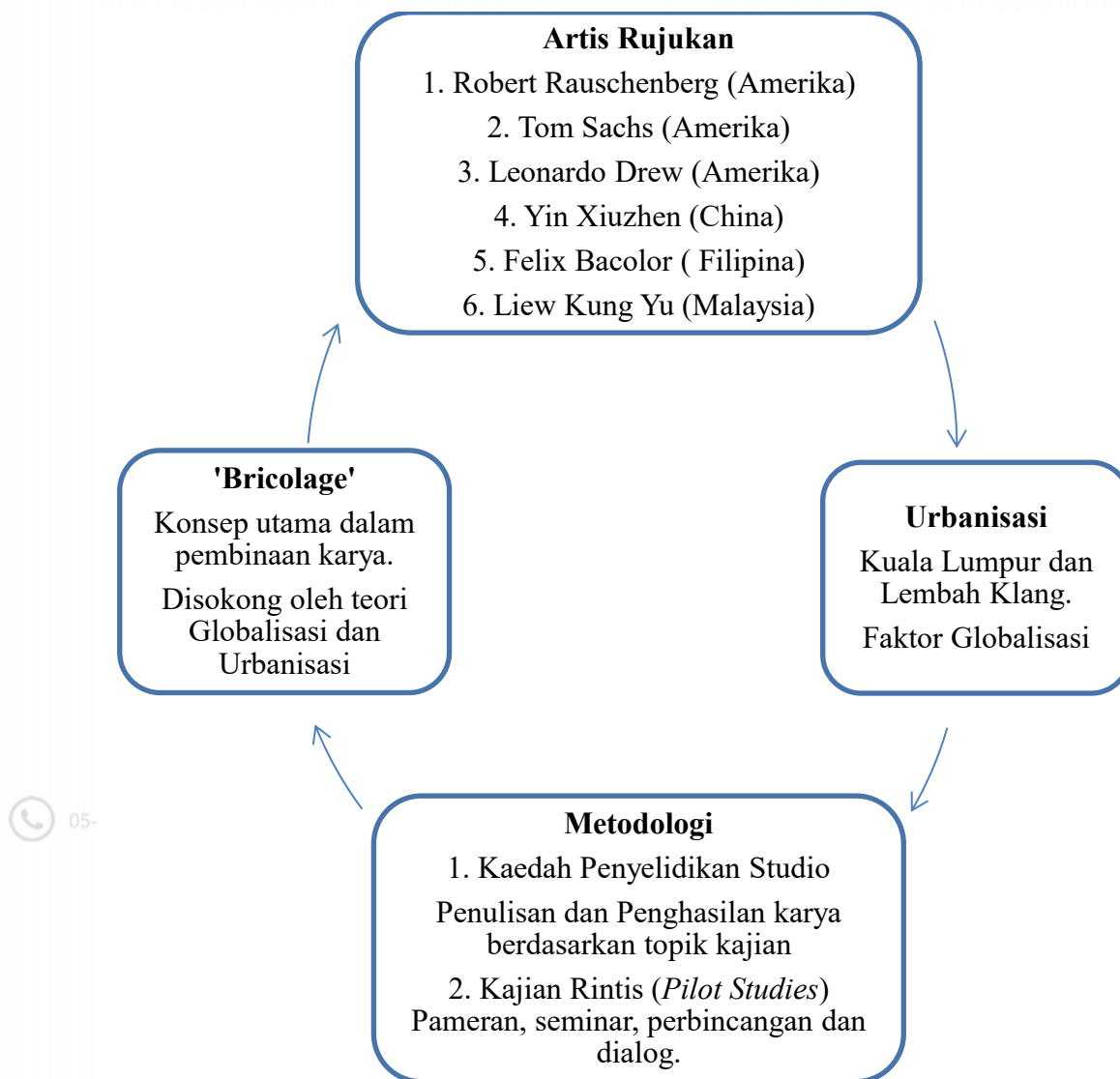

Figura 1.9. Garis panduan projek dalam menjalankan kajian. Diadaptasi dari Sullivan, 2010

1.6 Limitasi Kajian

Ulasan literatur merupakan aspek penting dalam penyelidikan kerana ia membantu dalam mengenalpasti skop kajian yang pernah dijalankan sebelum ini. Dapatan daripada ulasan

literatur akan membantu penyelidik bagi membina objektif yang ingin dicapai dalam penyelidikan. Fenomena urbanisasi serta isu kepadatan dan globalisasi adalah topik yang sering dibincangkan hari ini. Namun penyelidikan atau penulisan ilmiah yang membuat perbincangan hubungkaitnya dengan perkembangan seni visual tempatan hampir tiada. Oleh demikian, kajian ini diharap berupaya merungkai permasalahan dan menambahkan maklumat berkenaan subjek tersebut. Disebabkan kekurangan ulasan literatur yang dapat membantu dalam menjalankan penyelidikan serta persoalan topik kajian merupakan cabaran utama dalam menjalani penyelidikan ini. Selain itu, daripada segi pengkaryaan pula pendekatan ‘bricolage’ telah lama diterokai oleh para seniman kontemporari di Barat dalam penghasilan karya mereka. Di dalam menyampaikan isu-isu berkaitan urbanisasi berbanding pengkarya tempatan. Namun begitu, tidak banyak kajian atau karya-karya

05- seni kontemporari tempatan yang menyentuh, mengangkat atau menterjemahkan isu kepadatan yang wujud dalam ruang urban dalam bentuk karya seni visual. Apa yang wujud setakat ini adalah informasi yang terlalu umum dan penghasilan karya-karya seni yang bersifat teknikal dan luaran (*superficial*).

Oleh sebab itu, kajian ini akan lebih memberikan fokus kepada idea dan konsep kepadatan dalam ruang urbanisasi di sekitar Kuala Lumpur dan Lembah Klang. Keputusan untuk membuat pemerhatian dan kajian ruang ini kerana saiznya dan relevan berdasarkan topik kajian berkaitan proses urbanisasi dan impak kepadatan. Kajian ini akan melihat apakah faktor yang menyebabkan kepadatan dan bagaimana ia berlaku. Hal ini dirasakan perlu kerana faktor kekurangan dalam kajian dari segi konteks tempatan bagi terjemahan dalam penghasilan seni sezaman. Proses ini seterusnya akan ditafsirkan

atau dijelmakan dengan menggunakan pendekatan ‘bricolage’ di dalam penghasilan karya dalam sebuah badan kerja. Ini berdasarkan huraian serta dapatan daripada kajian lapangan yang dijalankan sekitar ruang persekitaran konstuktif urban. Pengalaman berada di ruang tersebut akan dijadikan inspirasi dalam penghasilan karya seni di studio. Selain itu, bahan-bahan terkumpul atau kutipan daripada lokasi tersebut akan dijadikan bahan dalam penghasilan karya yang merujuk khusus kepada faktor kewujudan urbanisasi.

1.7 Signifikan Kajian

05- Menerusi kajian praktis ini ia diharapkan dapat memahami konsep kepadatan dalam konteks proses kesan urbanisasi yang berlaku di Kuala Lumpur dan sekitar Lembah Klang. Hari ini peningkatan penduduk akibat daripada penghijrahan masyarakat tempatan daripada luar bandar serta banjiriran pendatang asing ke lokasi bandar Kuala Lumpur dan Lembah Klang kian meningkat. Konteks ini dilihat penting di dalam memahami kesan dan akibat daripada peningkatan populasi yang mendiami kawasan tersebut. Oleh demikian, salahsatu faktor yang dikesan berbangkit adalah aspek kepadatan. Melalui kaedah praktis studio ciri dan karektoristik tersebut akan diekstrakan menjadi ciri atau dasar kepada kajian. Hasilnya kemudian ia akan diterjemahkan dalam beberapa siri buah karya. Kajian ini perlu dijalankan kerana kerelevanan dan kepentingannya dalam menyingkap keberadaan serta pengalaman kehidupan sezaman. Menerusi kaedah praktis studio kajian ini akan menterjemahkan hasil dapatan kajian dalam bentuk karya seni yang

mengaplikasikan kaedah ‘bricolage’. Saluran terjemahan ini akan merujuk kepada *psyche* yang dikesan wujud pada persekitaran kota yang melalui proses pembandaran.

Kaedah ‘bricolage’ dipilih sebagai pendekatan yang tepat bagi menterjemahkan pengalaman kepadatan dalam ruang urbanisasi berdasarkan beberapa faktor. Pertama sifat ‘bricolage’ yang *formless* memungkinkan jelmaan bentuk seni dalam pelbagai variasi dan persembahan menjadikan ia lebih dinamik dan *fluid*. Faktor kedua adalah keupayaan pendekatan tersebut dalam proses percampuran atau *remixing* baik dalam bentuk idea, praktis, bahan dan persembahan. Sifat *generative factors* yang wujud dalam ‘bricolage’ membolehkan ia melanjutkan idea, pemikiran dan penerokaan yang sedia ada kepada suatu bentuk penemuan atau sudut pandangan yang baharu. Selain itu, penekanan terhadap konteks lokasi dan masa memainkan peranan penting dalam pendekatan ‘bricolage’. Justeru faktor *time and space* dan antropologi akan mendasari dalam skop terjemahan dan variasi pembinaan karya kajian yang akan terbentuk. Oleh sebab itu, bahan-bahan yang diolah adalah terdiri daripada bahan atau objek sebenar yang diambil daripada persekitaran urban. Dalam aspek pengkaryaan ‘bricolage’ mampu memberi sumbangan yang bersifat pengalaman, eksperimentasi serta melanjutkan idea terkini malah diadaptasikan dalam konteks penghasilan sesebuah karya merujuk kepada perkembangan seni sezaman.

1.8 Kerangka Konseptual Kajian

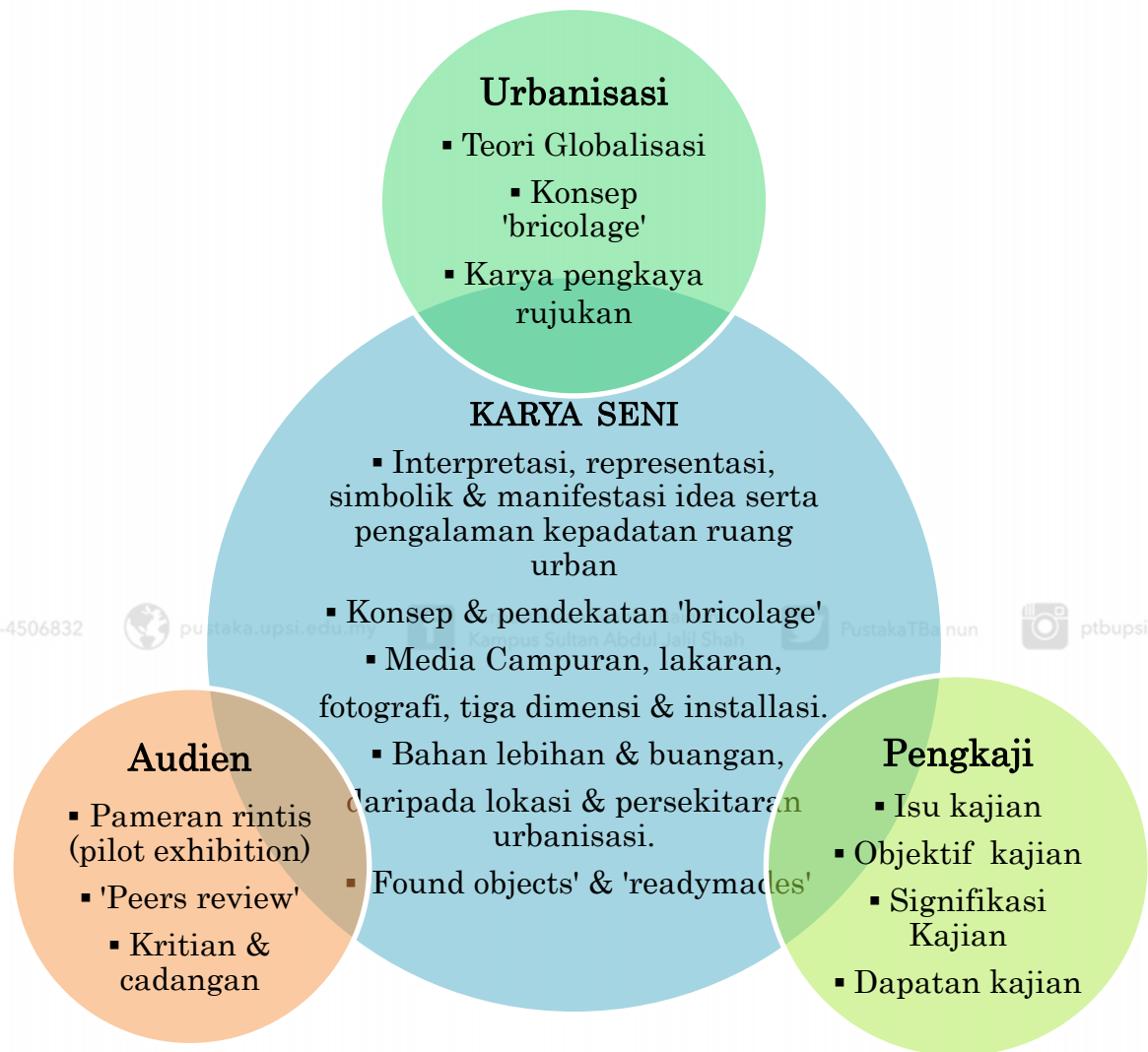

Figura 1.10. Kerangka konseptual kajian. Diadaptasi dari *Stage 6 visual arts: Key concept and terms* (ms. 22) oleh NSW Board of Studies, 2006

1.9 Kerangka Teoritikal Kajian

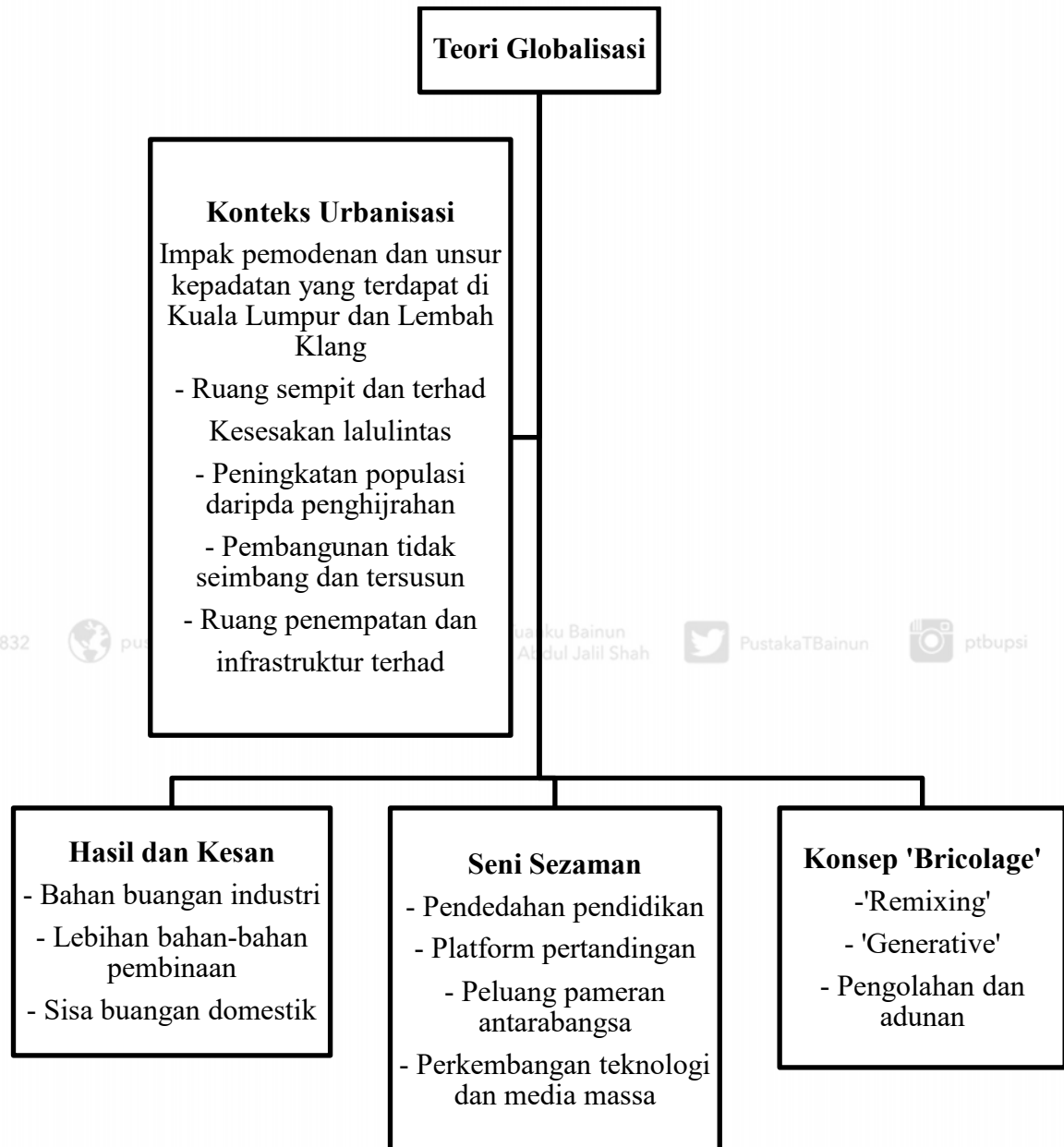

Figura 1.11. Kerangka teoritikal bagi menjalankan kajian. Diadaptasi dari *The conceptual framework agencies of the art world, visual arts in a month* (ms. 33-34) oleh Maylon, 2002

1.10 Tinjauan Karya Terdahulu

Pada bahagian ini penyelidik akan mengulas subjek dan idea pada karya yang telah dihasilkan sebelum ini. Ia merujuk kepada karya-karya yang terpilih yang berfokus dengan penggunaan bahan sedia ada (*ready-made*) dan objek jumpa (*found object*). Karya-karya ini dihasilkan seawal tahun 2009 hingga 2015 yang dikenali sebagai ‘*Modification Series*’ dan ‘*Extension Series*’. Perbincangan bahagian ini akan menjurus kepada cetusan idea serta olahan fizikal karya malahan padanan material sedia ada dan objek jumpa dalam penghasilan karya.

1.10.1 Ulasan *Modification Series*

Siri ‘*Modification Series*’ ini bermula pada tahun 2009 atas jemputan RA Galeri, Kuala Lumpur. Pihak penganjur telah menjemput beberapa orang pengkarya untuk terlibat dalam sebuah pameran bertemakan karya kolaj. Tajuk pameran tersebut dipetik daripada karya Richard Hamilton bertajuk ‘*Just What It Is That Makes Today’s Art So Different So Appealing?*’ yang dihasilkan pada 1956. Oleh itu, penyelidik mengambil peluang ini dalam menginterpretasikan maksud kolaj dalam karya sezaman. Karya bertajuk ‘*Anonymous*’ ini, menggunakan bahan-bahan terpakai seperti kepingan piring hitam, bilah kipas, tiub motosikal dan leraian kepingan *jigsaw puzzle*. Kemuadiannya bahan-bahan tersebut dipasang dan dilekatkan secara timbul pada lima buah *welding mask*. Penggunaan topeng ini bertindak sebagai sebagai sebuah permukaan yang telah digabung

serta diolah menjadi sebuah karya. Idea ini diteruskan dengan penghasilan karya seterusnya pada tahun 2011. Sebuah pameran anjuran Satu: *Creative Collective* yang menghimpukan sembilan orang pengkarya muda dalam sebuah pameran bertajuk ‘Interpretasi: Pembinaan Semula’, 2012. Pameran ini diadakan di Whitebox, Publika, Kuala Lumpur merupakan pameran yang bersifat eksperimentantasi daripada idea, konsep, penggunaan bahan dan persembahan karya.

Oleh itu, peluang telah diambil penyelidik untuk mengetengahkan bentuk karya-karya terkini. Sebahagian daripada karya yang dipamerkan dalam pameran tersebut bertajuk ‘*Triptych*’. Ia adalah lanjutan idea daripada karya sebelumnya bertajuk ‘*Anonymous*’ yang telah dihasilkan sewaktu pameran di RA Galeri pada 2009. Cetusan idea ini memberikan inspirasi untuk menamakan badan kerja ini sebagai ‘Siri Modifikasi’. Ini kerana konstruksi karya yang banyak menggunakan objek misalnya topeng sebagai ganti kepada medium konvensional seperti sebuah kanvas. Konsep dalam siri ini juga diinspirasi daripada keghairahan masyarakat di Malaysia melakukan pengubahsuaian. Sikap pengubahsuaian ini dapat diperhatikan pada rumah-rumah kediaman atau membuat modifikasi dengan menambah aksesori pada kenderaan mereka. Mengulas penggunaan bahan-bahan pada karya ‘*Triptych*’ kali ini lebih pelbagai. Ia terdiri daripada bahan-bahan sedia ada seperti, bola pingpong, corong plastik, kipas, piring hitam, cermin, cat sembur terpakai dan pelapik kaki kerusi. Bahan-bahan tersebut kemudiannya diolah dan dipasang pada permukaan topeng pengimpal. Skema warna pada karya ini mengambil ilham daripada persekitaran urban iaitu hitam, putih, kelabu dan merah. Karya ini banyak mendapat tarikan daripada pengunjung pameran tersebut. Sewaktu pameran berlangsung

pihak pengurusan Publika berminat dengan karya tersebut. Mereka menyatakan hasrat mereka untuk membeli serta memberikan komisyen bagi menambah dua lagi olahan karya yang menggunakan topeng. Pada asalnya karya '*Triptych*' hanya menggunakan tiga buah topeng pengimpal sebagai asasnya. Pihak pengurusan Publika sebelum ini ada menjemput beberapa pengkarya tempatan diberikan komisen untuk menghasilkan karya awam. Hasil karya yang dihasilkan nanti akan ditempatkan dibahagian-bahagian tertentu pada ruang gedung membeli-belah tersebut. Penyelidik tidak banyak melakukan pindaan dilakukan pada konsep asal karya tersebut. Ini merujuk kepada skema warna hingga kepada bahan-bahan yang digunakan dalam menghasilkan tambahan dua lagi topeng tersebut telah dikekalkan.

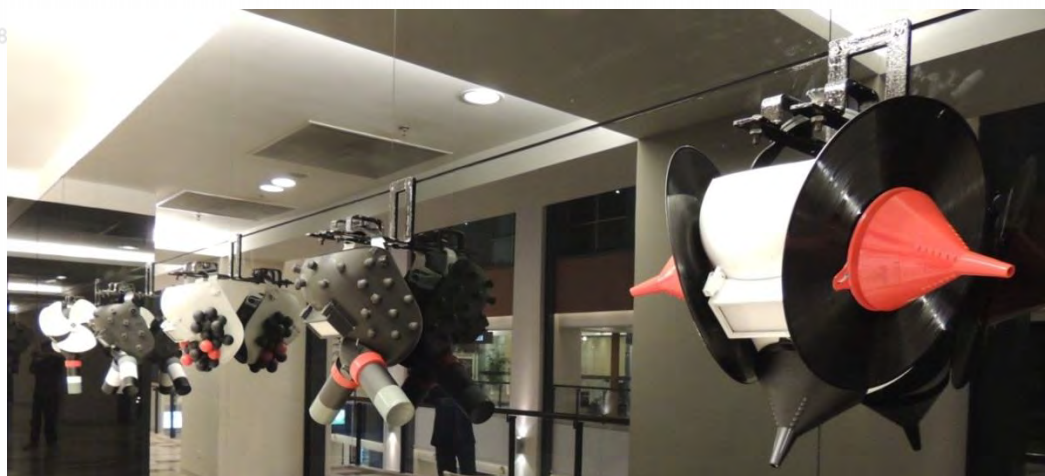

Figura 1.12. *Triptych*. Ubahsuai pada bahan sedia cipta (*ready-mades*), 45 X 34 X 35 cm (5 Unit), Elias Yamani Ismail, 2011. Koleksi Publika, Kuala Lumpur

Hasil daripada pendedahan terhadap karya '*Triptych*' dalam pameran 'Interpretasi: Pembinaan Semula', 2012. Karya tersebut berjaya mengundang minat pihak Galeri

Chandan yang juga beroperasi di Publika. Oleh itu, pihak pengurusan galeri telah menjemput penyelidik untuk turut serta dalam sebuah pameran pada tahun 2013. Dalam pameran bertajuk 'Rezeki' penyelidik berjaya menghasilkan empat buah karya. Salah satu daripada karya yang disertakan dalam pameran tersebut adalah bertajuk 'Modifikasi No. 3'. Ia adalah kesinambungan daripada karya 'Triptych' yang dihasilkan pada tahun 2011. Konsep pada karya ini masih mengekalkan idea dan persembahan yang sama daripada karya terdahulu dalam siri ini. Namun dalam karya ini penyelidik lebih menekankan kesan pembalikan imej dan pencahayaan. Bahan-bahan yang digunakan dalam menghasilkan karya ini adalah topeng pengimpal, lampu, tiub getah terpakai, cakera padat, bekas tembaga dan kepingan cermin. Skema warna pada karya 'Modifikasi No. 3' ini hanya menggunakan warna yang lebih ringkas iaitu hitam dan putih. Pada bahagian visor topeng pengimpal ini terdapat cermin bila dibuka oleh khalayak. Mereka pula akan dapat melihat mata mereka hasil daripada pembalikan imej terhasil daripada kesan cermin yang diletakan di dalam visor topeng tersebut.

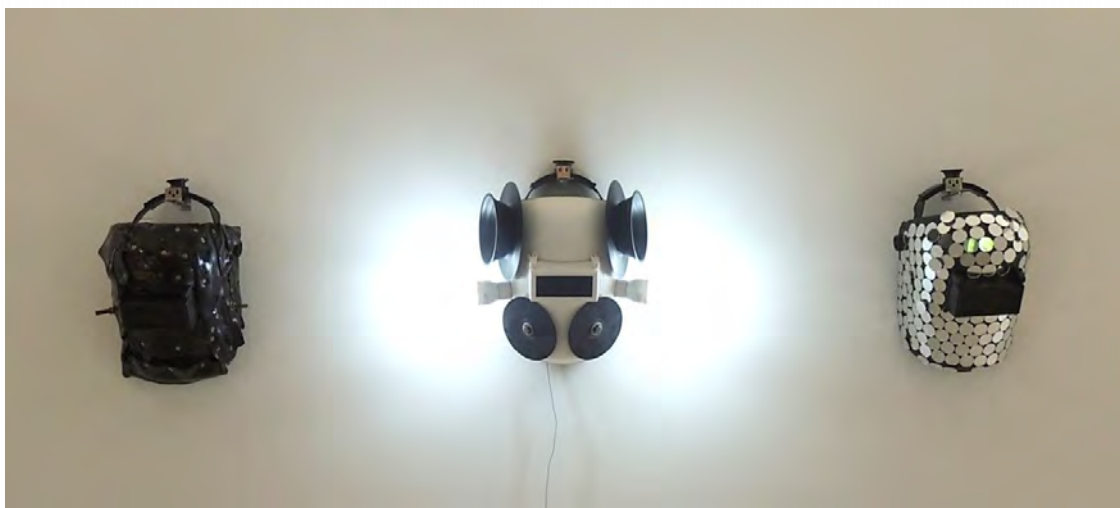

Figura 1.13. Modifikasi No.3. Ubahsuai pada bahan sedia cipta (*ready-mades*), 45 x 34 x 35 cm (3 Unit), Elias Yamani Ismail, 2012

1.10.2 Ulasan *Extension Series*

Mengulas karya-karya yang dihasilkan dalam badan kerja '*Extension Series*' adalah berkonsepkan pembinaan atau *construction*. Ini dilakukan dengan idea sedia ada dengan menggunakan bahan-bahan terpakai, objek jumpa atau sedia cipta. Ia bertujuan bagi menlanjutan idea dan permaknaan dengan memberikan nafas yang baharu. Perkara ini penyelidik sedar boleh diterbitkan daripada sudut persepsi dan tradisi seni yang sudah ada sebelumnya. Tugas pengkarya sezaman pada pandangan penyelidik hanya mengemaskini atau membuat pindaan pada apa yang telah ada dalam versi yang baharu atau terkini. Oleh itu siri ini dikenali '*Extension Series*' merujuk kepada potensi kesinambungan idea yang terdahulu. Ia melanjutkan pembacaan baharu, pengalaman pengkaryaan serta pemerhatian dalam membina satu maksud yang terkini. Pada karya bertajuk 'Pembinaan Semula No.2' penyelidik telah menggunakan serta menerapkan idea konstruktivisme dan elemen bayang sebagai subjek. Bahan yang digunakan dalam penghasilan karya ini terdiri daripada bahan-bahan buangan dan lebihan industri. Sebagai persiapan bahan-bahan ini telah dibersihkan terlebih dahulu. Ia tidak dipinda dengan menggunakan sebarang cat atau bahan lain bagi menyaluti permukaan bahan-bahan ini. Ini bertujuan bagi mengekalkan sifat keaslian bahan-bahan tersebut tanpa melakukan sebarang manipulasi pada permukaannya.

Penghasilan karya bertajuk 'Pembinaan Semula No.3' masih mengekalkan konsep yang sama iaitu untuk membina dengan bahan objek jumpa atau sedia cipta dengan penerapan elemen bayang sebagai subjek. Pada penghasilan karya kali ini pita pengukur

yang tidak berfungsi lagi telah dianyam di atas sebuah struktur kayu empat segi. Ia kemudiannya dipadankan dengan pembaris plastik yang berhuruf dan berangka. Pita pengukur yang telah dianyam menghasilkan kesan bertindan-tindan dan abstrak hasil gabungan di antara warna pada nombor yang berbeza. Manakala bentuk-bentuk huruf dan angka yang berlubang pada pembaris plastik telah menghasilkan bayang apabila dikenakan cahaya pada ruang galeri. Ia memberikan kesan yang baharu pada permukaan karya. Kedua karya iaitu 'Pembinaan Semula No.2' dan 'Pembinaan Semula No. 3 adalah karya yang dihasilkan sempena pameran 'Urban Art' anjuran Galeri Pelita Hati, Kuala Lumpur, 2013. Galeri tersebut telah menjemput sebilangan pengkarya tempatan untuk menghasilkan karya-karya berdasarkan tema urban. Pameran ini merupakan pameran pertama di tanahair berfokuskan tema urban yang menampilkan karya-karya berbentuk lukisan, catan, fotografi, arca dan sebagainya.

Figura 1.14. Pembinaan Semula No. 2. Media campuran, 36 x 36 cm, Elias Yamani Ismail, 2013

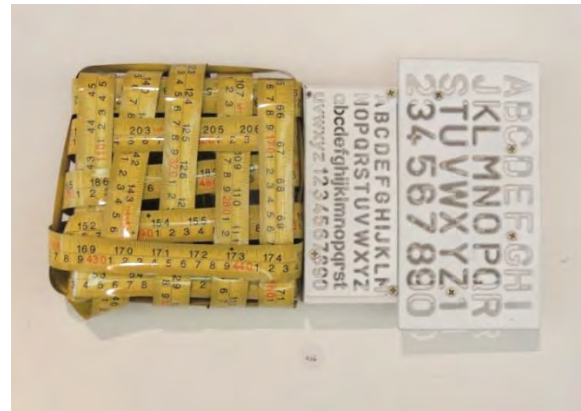

Figura 1.15. Pembinaan Semula No. 3. Media campuran, 26 x 36 cm, Elias Yamani Ismail, 2013

Lanjutan daripada pameran '*Urban Art*' pada 2013, penyelidik telah memajukan idea penghasilan dalam siri '*Extension Series*'. Pada tahun 2015, dalam sebuah pameran bertajuk '*Pigments and Remanance*' bertempat di *Feeka Art Space*, Kuala Lumpur. Pameran tersebut adalah anjuran Satu: *Creative Collective* sebagai platform yang mengetengahkan karya-karya berbentuk eksperimental dan berdasarkan pengalaman (*experiential*). Peluang berpameran waktu ini penyelidik telah menyumbang lima buah karya pameran tersebut. Pada karya bertajuk '*Icarus*' dibina daripada bahan buangan industri seperti pintu sebuah kereta. Struktur bentuk dikonstruksi dengan menggunakan lebihan rotan daripada kedai perabot. Pada struktur ini telah disaluti kertas diletakkan lampu di dalamnya. Karya '*Icarus*' ini masih lagi mengekalkan konsep elemen cahaya dan bayangan. Selain itu, karya ini menengahkan nilai *juxtaposition* dan kontra dua sifat bahan yang berbeza. Pertengahan dua sifat bahan yang berbeza ini memungkinkan satu pertembungan nilai berlaku. Seterusnya ia berjaya menghasilkan nilai, makna dan pengalaman yang baharu.

Mengulas karya bertajuk '*Pembinaan Semula No.5*' yang turut dipamerkan dalam pameran '*Pigments and Remanance*'. Ia merupakan lanjutan daripada idea dan konsep yang sama seperti mana dapat dilihat pada karya '*Pembinaan Semula No. 3*' yang dihasilkan pada 2013. Boleh diperhatikan pada karya ini bentuk karya dipengaruhi oleh kebolehan pembaris boleh lentur. Setelah mencuba beberapa kali dan mencuba bentuk pembaris yang sesuai bagi dipadankan dengan pembaris plastik yang berhuruf dan berangka. Bentuk pembaris yang telah dipilih akan dimatikan dengan meletakkan kayu pada bahagian bawah pembaris. Ia diletakkan secara strategik bagi mendapat kesan

bayangan yang akan jatuh apabila ia dikenakan pencahayaan di ruang galeri. Terdapat persamaan di antara karya 'Pembinaan Semula No.3' dengan 'Pembinaan Semula No.5'. Di mana penggunaan alat pengukur iaitu pita pengukur dan pembaris boleh lentur pada kedua karya tersebut. Manakala ciri kedua bahan sedia cipta ini digabungkan dengan pembaris plastik yang berhuruf dan berangka. Malah kedua karya ini diperhatikan mempunyai kontra serta *juxtaposition* di antara dua bahan tersebut. Ini dapat diperhatikan dengan sifat bahan sendiri serta penggunaan warna. Proses gabungjalai, olahan, adunan serta eksplorasi bahan yang wujud pada penghasilan kedua karya berikut. Ini adalah percubaan atau niat dalam penghasilan badan kerja ini sebagai satu saluran untuk memberi makna dan melanjutkan idea dalam pengkaryaan.

Figura 1.16. Icarus. Struktur daripada rotan, kertas, tiub lampu & pintu kereta terpakai, 83 x 119 cm, Elias Yamani Ismail, 2014

Figura 1.17. Pembinaan Semula No. 5. Media campuran, 26 x 36 cm, Elias Yamani Ismail, 2015

1.11. Pembangunan Utama dalam Penyelidikan Praktikal

Diketahui bahawa studio adalah ruang utama di mana aktiviti kreativiti individual dan pembinaan ilmu berjalan. Bahagian ini memberikan fokus terhadap pengkaedahan dan bagaimana ruang studio berfungsi. Perbincangan akan menjurus kepada studio seni sebagai microcosm kepada pengkarya atau pengamal seni yang melalui proses pembelajaran arah diri. Di ruang ini pengkarya berkarya secara berkerja secara berterusan dalam menimba ilmu, menjana kreativiti, memperhalusi pemikiran serta berekspresi dalam pengkaryaan. Terdapat beberapa hujah menjelaskan kegiatan di studio seni berupaya menyingkap pengetahuan dan penghasilan yang bersifat eksplorasi, penyaluran maklumat dan eksperimentasi. Praktis kajian studio ini melibatkan atau menyentuh perihal praktis dan kemahiran atau kemampuan pengkarya seni. Pendekatan ini bagi mengenalpasti bagaimana pengkarya mentransformasikan perancangan awal dalam beberapa langkah atau proses dalam membentuk idea kepada penghasilan fizikal karya sebenar. Ruang studio yang diketahui akan menjalankan kerja-kerja persiapan serta pembinaan karya akan dibincangkan pada bahagian ini. Studio juga diketahui sebagai ruang penemuan hasil daripada pengumpulan material atau objek dikaji, diolah, dan disaring akan dikenalpasti. Di harap kajian studio ini bersama saluran pengalaman dalam pengkaryaan dikesan bagaimana cetusan pemikiran bermula bagi seseorang pengkarya bermula malah terhasil. Menerusi kaedah kajian pengkaryaan ini cadangan pembinaan ilmu, refleksi dan proses dapat dikongsikan dapatan kajian kelak.

1.12. Kaedah Kajian Studio dan Analisis

Kajian ini menggunakan kaedah penyelidikan berteraskan praktis studio. Di mana dapatan serta penemuan yang diperolehi menerusi experimentasi penghasilan karya yang dijalankan di dalam ruang studio. Proses ini melibatkan aspek eksplorasi serta mendalami elemen kepadatan menerusi kaedah 'bricolage' seperti mengumpul serta mendokumentasi maklumat bagi menjana data terhadap subjek tersebut. Kemudian melakukan refleksi serta menganalisis dapatan dari kajian seterusnya mengenalpasti maklumat yang lebih tepat dalam menjalankan kajian ini. Berikutnya maklumat yang terpilih akan dianalisis dan diterjemah dalam memberikan justifikasi serta revelansi pada kajian. Akhirnya dengan mengabungkan dapatan daripada proses tersebut dalam memberikan makna dalam menyalurkan dapatan kajian secara terurus. Kandungan elemen daripada bahagian utama dalam praktis seni visual dan tradisi penyelidikan merangkumi berbagai-bagai aspek teori dan praktis. Ia memainkan peranan penting dalam kajian seni visual. Perkara ini diterangkan menerusi pandangan berikut:

“Interspersed throughout paradigms of research and practices are various theoretical orientations that have a direct bearing on the practices used to conduct inquiry, and these are used in visual arts practices”.

(Sullivan, 2010, ms. 104)

Menerusi praktis studio dengan pendekatan catan, asemblaj dan media campuran kajian ini akan dijalankan menerusi kaedah eksplorasi, menginterpretasi serta

menipulasi. Selain itu, praktis ini juga mengambil sumber dapatan yang lain dalam mengukuhkan idea atau konsep dalam pengkaryaan. Menjalankan kajian dan dokumentasi menerusi proses lakaran, membina model dan proses percubaan *trail and error* menerusi bahan yang akan digunakan pembinaan karya. Seterusnya maklumat yang diperoleh daripada proses tersebut akan dimanfaatkan dan membantu dalam aplikasi karya sebenar. Seterusnya rujukan sumber turut digunakan bagi menyokong kajian ini adalah seperti berikut:

1. Pembacaan bahan ilmiah berkaitan topik berkaitan kajian serta nota-nota rujukan.
2. Bahan bercetak misalnya dokumentasi fotografi pada sumber-sumber observasi inspirasi daripada kajian lapangan.
3. Rujukan karya-karya berkaitan menerusi buku, majalah, keratan akhbar, rujukan media massa misalnya filem serta internet.
4. Perbincangan bersama penyelia, rakan-rakan praktis studio dan juga orang perseorangan turut digunakan dalam kajian ini.

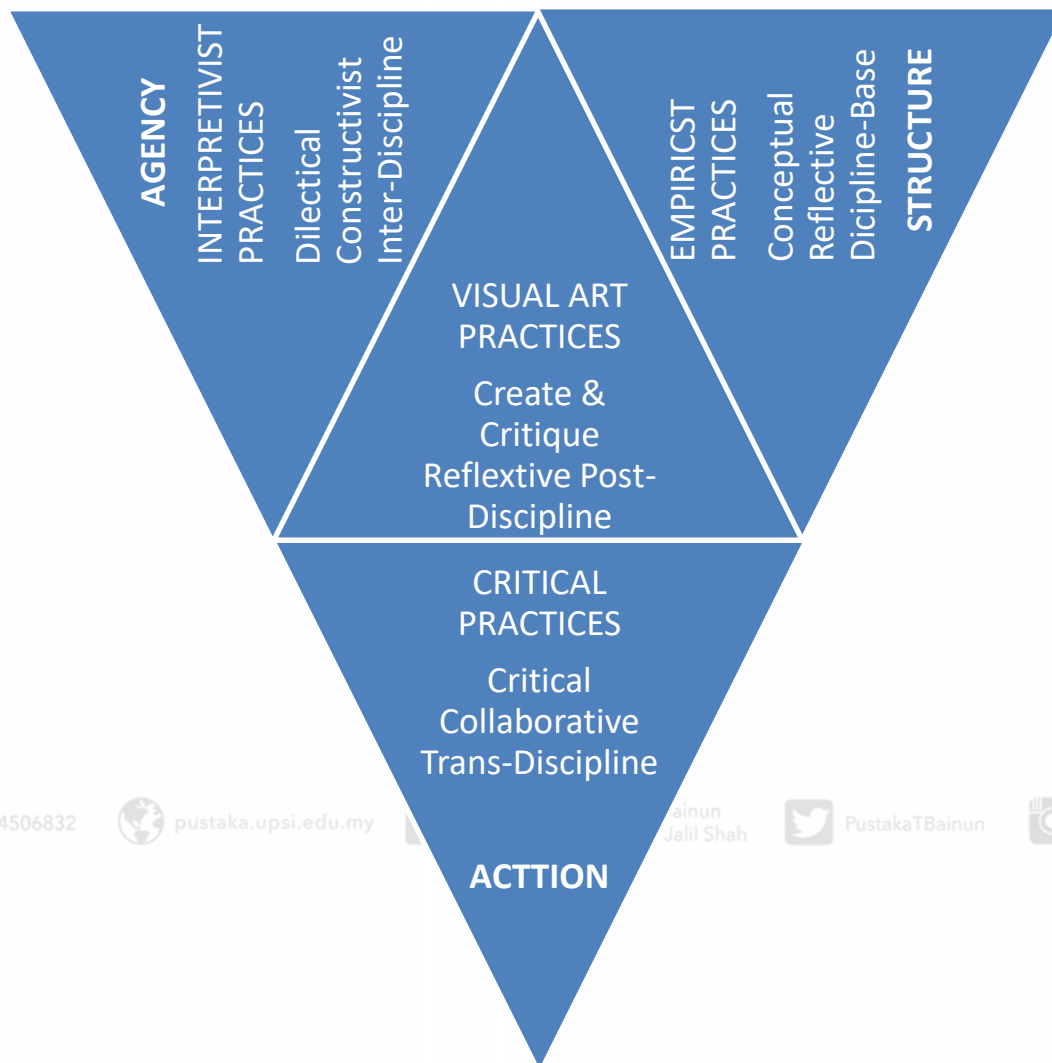

Figura 1.18. Rangka kerja dalam kajian seni visual. Diadaptasi dari *Art practice as research: Inquiry in visual arts* (ms. 112) oleh Sullivan, 2010

Pendekatan yang telah dinyatakan akan digabung-jalin, penyesuaian, kefahaman kaedah dan distruktur semula. Berikut adalah aturan bagaimana proses rangka kerja projek dijalankan menerusi kajian praktis studio:

1. Kerja lapangan.

Proses menjalankan kajian memerlukan penyelidik untuk menjalankan kerja lapangan dengan mengadakan sesi temubual dengan beberapa responden bagi mendapatkan maklumat berkaitan isu kajian.

2. Bacaan & rujukan bahan sekunder (bercetak, elektronik & media baharu).

Bahan-bahan rujukan berkaitan topik kajian yang diperolehi akan dijadikan sebagai bahan rujukan kepada isu-isu yang pernah menyentuk aspek kajian bagi menyokong serta memberikan perspektif yang lebih luas berkaitan topik yang ingin dikaji.

3. Catatan, lukisan & lakaran (penggunaan variasi bahan dan pendekatan).

Proses tersebut membantu dalam merakam secara spontan berkaitan saluran idea yang akan dibina dalam bentuk karya yang akan dihasilkan berdasarkan topik kajian.

4. Dokumentasi foto, graf & peta minda.

Ini bertujuan bagi melengkapkan lagi idea atau proses dalam menjalankan kajian. Ia turut berfungsi bagi melancarkan serta menyokong kajian kelak.

5. Pengumpulan dan analisis bahan dari lapangan.

Setelah membuat kerja lapangan bahan-bahan tersebut akan disusun mengikut kepentingan dan kemudiannya dianalisis bagi mendapatkan maklumat penting yang akan diserapkan dalam kajian.

6. Amali & Praktis di studio.

Daripada bahan-bahan terkumpul dari kerja lapangan, rujukan sekunder serta lakaran. Proses menghasilkan beberapa karya berdasarkan dapatan kajian akan dihasilkan di studio.

7. Refleksi, Kesedaran & Intervensi.

Proses seterusnya adalah menjalankan beberapa siri pameran dan seminar bagi mendapatkan maklum balas daripada audiens yang hadir ke pameran tersebut.

8. Penulisan, Kritikan & Ulasan.

Setelah menjalankan beberapa siri pameran dan dialog, dapatan berupa perbincangan berupa komentar, kritikan daripada kumpulan berfokus, serta penambahbaikan akan berguna bagi mengukuhkan topik kajian yang dijalankan.